

1

Waarom afval scheiden en preventie?

Kennisdossier

Het programma Afval op School is mede tot stand gekomen door een financiële bijdrage vanuit het EFMZV fonds en de Kaderrichtlijn Mariene strategie (KRM)

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Afval: gezamenlijke verantwoordelijkheid

In Nederland produceren we jaarlijks gemiddeld 495 kilo (grof en fijn) afval per persoon (CBS, 2018). Ruim de helft daarvan wordt gescheiden ingeleverd (bijna 57%). GFT staat aan kop. Van ons afval bestaat bijna 25 procent uit ingezameld gft-afval. Ongeveer 15 procent gaat naar de papier- of glasbak. Plastic verpakkingen en drinkpakken worden steeds vaker gescheiden aangeleverd (3,1%).

Afval scheiden en preventie is goed voor het milieu. Scheiden levert nieuwe grondstoffen op. Dit bespaart nieuwe grondstoffen, energie en geld (de afvalstofheffing kan omlaag). Het afval dat niet gerecycled kan worden, gaat bijna allemaal naar de verbrandingsoven (afvalenergiecentrale). De verbranding levert energie op voor stroom of stadsverwarming. Het verbranden veroorzaakt CO₂-uitstoot, wat ongunstig is voor het milieu. Daarom moet restafval zoveel mogelijk worden beperkt.

Helaas belandt er nog steeds veel afval in zee of op land en kunnen deze grondstoffen nog niet worden hergebruikt. In de (nabije) toekomst is het van groot belang om toe werken naar een circulaire en afvalvrije toekomst. Gemeenten, afvalinzamelaars en scholen kunnen hier ook een belangrijke rol in spelen door de toekomstige generaties hierop voor te bereiden.

Plastic zwerfafval aanpakken

Zwerfafval tast het milieu aan. Zwerfafval bestaat vooral uit verpakkingsmateriaal, zoals blikjes en flesjes, maar ook uit sigarettenpeuken en kauwgom. Vooral plastic heeft een schadelijk effect. Plastic zwerfafval breekt bijvoorbeeld niet uit zichzelf af, dus blijft het vaak tientallen jaren in het milieu aanwezig. Dit heeft nadelige gevolgen voor allerlei dieren die in het afval verstrikt raken of het aanzien voor voedsel. Dit plastic belandt niet alleen op het land, maar ook in de rivieren en zeeën. Het plastic in zee splitst zich langzaam op in kleine deeltjes (microplastics). Deze microplastics zijn nog schadelijker door de geringe omvang. Die microplastics worden opgenomen in het weefsel van oesters, mosselen en vis, en belanden zo via de voedselketen op ons eigen bord.

Naar schatting zal in 2050 ongeveer 99% van de zeevogels plastic hebben ingeslikt (VN rapport, 2018).

Wist je dat 15% van diersoorten die zwerfvuil op zee hebben ingeslikt of hierin zijn verstrengeld in levensgevaar zijn?

Het aanpakken van zwerfafval is van groot belang. Elk jaar vindt er in maart een Landelijke Opschoondag plaats. Het is een dag waarop Nederlanders met hun burens, vereniging, de sportclub, school of hun collega's samen hun buurt schoonmaken. Ook de Keep it clean day, elke derde vrijdag van september, is een dag waarop waarop veel mensen de handen ineen slaan tegen zwerfafval. Ook gemeentes en afvalinzamelaars organiseren gedurende het jaar dit soort dagen. Scholen (zoals [OBS Samen Een](#), [Lingecollege](#), [PENTA college CSG Bahûrim](#)) zetten zich in om de (school)omgeving regelmatig schoon te houden en bewustwording te vergroten.

Op 1 juli 2021 wordt statiegeld op kleine plastic flesjes ingevoerd. Alle plastic flessen kunnen dan worden ingeleverd bij bijvoorbeeld supermarkten. Scholen zijn niet verplicht om plastic flesjes in te zamelen, maar zij kunnen wel zelf kiezen voor een inzamelpunt voor plastic flessen. Deze maatregel moet leiden tot veel minder plastic zwerfafval.

Recyclen

Recyclen is erg belangrijk omdat afval alleen op de juiste manier verwerkt kunnen worden als de afvalstromen goed gescheiden zijn. Het lukt bijvoorbeeld niet om papier te recyclen als er plastic tussen zit, of als het papier vet is (daarom mogen dozen van afhaalpizza's niet bij het oud papier). Het recyclebedrijf moet dus eerst de vervuiling uit het gescheiden ingezamelde afval halen, voordat ze het afval kunnen verwerken. Dat kost tijd en geld. Als gescheiden afval te veel vervuild is, kan het niet hergebruikt worden en belandt het alsnog in de verbrandingsoven. Verbranden zorgt voor meer CO₂-uitstoot dan recyclen.

Waarom recyclen?

- Recyclen bespaart grondstoffen.
- Recyclen zorgt voor minder broeikasgassen.
- Recyclen kost meestal (veel) minder energie dan het winnen van grondstoffen en maken van nieuwe materialen.
- De kwaliteit van gerecyclede materialen is meestal net zo goed.

Nog niet overtuigd? [Lees hier](#) de zin van afvalscheiding (en de onzin die je wel eens hoort).

Nascheiding

Nascheiden is goed als aanvulling op bronscheiding, [maar afval scheiden blijft van belang](#). Met nascheiding kunnen uit PMD nog verschillende hoogwaardige fracties worden geselecteerd en gerecycled. Ook worden met deze methode deksels van glas gescheiden. Nascheiding is niet voor elke afvalsoort de oplossing. Papier, gft, textiel en glas kunnen alleen gerecycled worden als het gescheiden is ingezameld. Restafval kan bijna niet worden nagescheiden, omdat het teveel verschillende soorten stromen bevat en nat afval (zoals gft) nascheiding heel erg bemoeilijkt. In Nederland zijn er niet genoeg sorteermachines om al het afval achteraf te scheiden en het kost veel geld om zulke machines te bouwen. Niet elke gemeente kan daarin investeren. Check goed bij je eigen gemeente of bepaalde grondstoffen worden nagescheiden.

Tips

- Gebruik een doorzichtige zak voor plastic, metalen en drinkpakken (PMD). Zo kan de afvalinzamelaar goed zien welk afval erin zit en of er iets bij zit wat er niet in hoort. <https://app.nos.nl/datavisualisatie/nosop3/2017/plastic-afval/index.html>
- Wil je weten welk afval in welke bak hoort? Bekijk de afvalscheidingswijzer: <https://www.afvalscheidingswijzer.nl/>
- 75 procent van het oud papier wordt gescheiden ingeleverd, maar dat kan nog beter. Enveloppen, dozen (kleingemaakt), kartonnen verpakkingen en wc-rolletjes mogen allemaal bij het oud papier. Natte papieren zakdoekjes horen niet bij het oud papier, maar bij het restafval.
- Glas kan oneindig gerecycled worden en de deksel mag je erop laten. Dus breng je glazen potten en flessen naar de glasbak.
- Gebruik je gft-bak. Bijna de helft van de schillen, stronken en voedselresten belandt in de vuilnisbak en wordt verbrand. Van gft dat je in de biobak gooit, wordt compost en biogas gemaakt. Wordt het gft-afval bij jou thuis niet gescheiden opgehaald? Er zijn ook thuis composteer opties zoals wormenbakken en compostbakken.

Educatie

Educatie over zwerfafval, afval scheiden en afvalpreventie is van belang om gedragsverandering bij leerlingen te stimuleren. Uit de resultaten van project Afval op School is gebleken dat bewustwording over de gevolgen van slordig afvalbeleid (bijvoorbeeld het in zee belanden van plastic) zorgt voor schonere stromen. Ook zijn er diverse manieren om gewenst gedrag te stimuleren. [Organiseer bijvoorbeeld een projectweek](#). Of laat leerlingen actief meedenken in het schoolbeleid en het lesmateriaal hierover. Dit zorgt ervoor dat ze zich betrokken voelen met het onderwerp. Het [Routeboek](#) geeft nog veel meer tips hoe je het gewenste gedrag kan stimuleren. Daarnaast bestaat er de [keuzewijzer](#) om geschikt lesmateriaal te vinden, zoals gastlessen, excursies, creatieve lessen en andere ondersteunende materialen. Ook de juiste [afvalbakken](#) maken het makkelijker voor docenten en leerlingen om afval te scheiden.

Jong geleerd is oud gedaan!

Door op school aandacht te besteden aan het voorkomen, recyclen en hergebruiken van afvalstoffen, leren leerlingen dat afval eigenlijk een waardevolle grondstof is. Daarnaast heeft afvaleducatie een positieve invloed op de hoeveelheid zwerfafval. Benieuwd hoe scholen, samen met gemeenten en afvalinzamelaars dit aanpakken? Lees hier een aantal inspirerende verhalen:

- [Hoorn](#)
- [Alle basisscholen in de zeven West-Friese \(CAW\) gemeenten](#)
- [Veenendaal](#)
- [Haarlem](#)
- [Soest](#)
- [Sneek](#)
- [Lopik](#)
- [Leusden](#)
- [Gorinchem](#)
- [Zeeuws-Vlaanderen](#)

Afvalpreventie

Afvalpreventie is het voorkomen en beperken van afval door bijvoorbeeld inkoopbeleid en schoolregels. Dit is nog beter dan afval scheiden! Het verminderen van afval heeft een gunstig effect op het milieu, doordat er minder nieuwe grondstoffen worden gebruikt en nieuw zwerfafval wordt verminderd. Om naar een circulaire economie over te gaan is afvalpreventie nodig. Het programma [VANG Buitenshuis](#) helpt de kantoor-, winkel- en dienstensector (KWD-sector) om vóór 2022 de 2 miljoen ton restafval die vrijkomt te halveren naar 1 miljoen ton. Bekijk de [wegwijzer](#) om een afvalvrij kantoor te realiseren.

Alle basisscholen in [Leusden](#) zijn afvalvrij en ook de [basisschool Lucas Galcop](#) in Nieuwegein doet afval in de ban. Heb je praktische stappen nodig om afvalvrije school worden? Lees dan het [stappenplan](#), ontwikkeld door SME en Arcadis.

Soms kan iets in z'n geheel hergebruikt worden. Andere soorten materialen worden uit elkaar gehaald en apart hergebruikt. Heb je oude batterijen? Het zink daaruit wordt gebruikt voor dakgoten.

- [Van plastic worden nieuwe verpakkingen, emmers, kratten of bermpaaltjes gemaakt.](#)
- Te krappe spijkerbroek? Breng hem naar de kringloop en maak iemand blij.
- GFT-afval levert compost en biogas op.
- Aluminium wordt omgesmolten tot nieuwe blikken en apparaten.

[Maak het jezelf gemakkelijk door de juiste bakken voor thuis aan te schaffen!](#)

Nog niet uitgelezen? Bekijk dan deze handige websites:

- [VANG Buitenshuis:](#) Afvalprogramma voor de kantoor-, winkel- en dienstensector.
- [VANG huishoudelijk:](#) Afvalprogramma voor gemeenten.
- [Afval op school:](#) Afvalprogramma voor scholen.

Bronnen

[CBS, 2018](#)

[Animal today, 2015](#)

[VN Rapport, 2018](#)